

SUSPENDAREA ȘI ÎNCETAREA FALIMENTULUI ÎN DREPTUL COMERȚULUI INTERNAȚIONAL

Prep. univ. drd. Irina Olivia Popescu

Bankrupt's legislation is functional in all the legal systems around the world. The Insolvency legislation is often misunderstood as favoring creditors, only but as we will remark in the article below, the modern law on bankruptcy protects the interests of debtors who need time to reorganize their financial situation. The main aim of the Insolvency law is to support modern economic processes founded upon honesty in financial management. The most important Insolvency Legislations are highlighted in the Uniform Commercial Code (USA), Insolvency Act 1986 (Great Britain) and the Commercial Code (Germany).

1. Primele reglementări ale instituției falimentului. Din punct de vedere etimologic termenul de faliment provine de la cuvântul latin fallere care semnifică a înșela. Falimentul este o procedură reglementată în majoritatea legislațiilor din lume, sub denumiri diferite, însă, în principiu, toate evocă aceeași problemă de fond: intrarea debitorului în încetare de plăți. În legislația Statelor Unite ale Americii, procedura falimentului este reglementată în Uniform Commercial Code, în legislația britanică în Insolvency Act 1986, în cea germană în Codul Comercial, în timp ce în cea franceză se aplică procedura de redresare și lichidare judiciară¹.

Falimentul reprezintă o procedură specială de executare silită a bunurilor unui comerciant debitor care a încetat plata datoriilor sale comerciale². Izvorul procedurii falimentului se regăsește în dreptul roman, care reglementa instituția venditio-bonorum.

Primele izvoare românești care reglementează instituția falimentului au fost Codul Calimach și Legiuirea Caragea. Ulterior, instituția falimentului a cunoscut o amplă reglementare, sub influența Legii Franceze din 28 mai 1838, în Codica de comerț din 1840. Cu toate acestea, prima reglementare complexă a instituției falimentului se regăsește în Codul Comercial din 1887. Această reglementare de referință cuprinde dispoziții referitoare la: declarația de faliment și efectele sale, administrarea falimentului, lichidarea pasivului, lichidarea activului, repartitia între creditori și închiderea falimentului, încetarea și suspendarea falimentului, falimentul societăților comerciale, infracțiunile penale în materie de faliment.³ Ulterior, în 1995 a fost adoptată Legea nr. 64/1995 prin care au fost abrogate reglementările privind falimentul din Codul Comercial Român de la 1887. Prin această lege era statuată procedura reorganizării și lichidării judiciare.

2. Noțiuni și elemente caracteristice. Falimentul este o procedură specială de executare silită unitară, colectivă, concursuală și egalitară asupra bunurilor debitorului

¹ Dumitru Mazilu, *Dreptul comerțului internațional. Partea Specială*, Edit. Lumina Lex, București, 2004, p. 216-217

² Ioan Macovei, *Instituții în dreptul comerțului internațional*, Edit. Junimea, Craiova, 1987, p. 218

³ Dumitru Mazilu, *op. cit.*, p. 217

comun, aflat în stare de insolvență comercială, în scopul satisfacerii tuturor creditorilor acestuia. Procedura falimentului se aplică deopotrivă comercianților persoane fizice cât și comercianților persoane juridice. Elementele caracteristice ale falimentului privesc următoarele aspecte: - procedura de executare silită este unitară, colectivă, concursuală, egalitară; obiectul urmăririi silite privește toate bunurile debitorului; patrimoniul debitorului se împarte tuturor creditorilor; debitorul culpabil poate fi supus inclusiv unei sancțiuni de natură penală.

3. Declararea falimentului. Declararea în stare de faliment presupune îndeplinirea următoarelor condiții: calitatea de comerciant, persoană fizică sau juridică, a debitorului; starea de încetare a plăților a debitorului; pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive a debitorului.

4. Procedura falimentului. Potrivit Legii nr. 64/1995, declararea falimentului se poate realiza: la cererea comerciantului debitor, la cererea creditorilor sau din oficiu.

Comerciantul debitor, concomitent cu solicitarea de intrare în încetare de plăți, trebuie să depună la grefa tribunalului, bilanțul contabil, contul de profit și pierderi, informații privind bunurile sale, date privind creditorii, o declarație prin care debitorul își arată intenția de a-și reorganiza activitatea sau de a-și lichida averea. Potrivit Legii nr. 64/1995, orice creditor care are o creanță certă, lichidă și exigibilă poate introduce o cerere de intrare în faliment a debitorului său.

Totodată, falimentul poate fi declarat și din oficiu de către instanța de judecată în situația în care comerciantul debitor se află în stare notorie de încetare de plăți.

Efectele nepatrimoniale ale declarării falimentului constau în: aplicarea unei pedepse penale debitorului, în ipoteza în care acesta a săvârșit infracțiunea de bancrută simplă sau frauduloasă; comercianții sunt înscrși pe un tabel afișat în sala de judecată a instanței precum și în bursele de comerț; decăderea din anumite drepturi a debitorului, precum dreptul de a fi tutore, curator sau mandatar.

Efectele patrimoniale sunt reprezentate de: pierderea dreptului de administrare al bunurilor pe care le posedă debitorul; constituirea masei falimentului sau masei active care are ca principal scop satisfacerea creditorilor; în cazul societăților comerciale, hotărârea declarativă de faliment atrage dizolvarea și ulterior intrarea în lichidare; datoriile falitului devin exigibile, contractele sunt suspendate, plățile primite de debitor sunt revocabile în profitul creditorilor, compensația nu mai operează, actele juridice ale falitului sunt lipsite de efecte juridice.

5. Administrarea falimentului. Falimentul este administrat de : judecătorul sindic, adunarea creditorilor și instanța de judecată.

6. Moratoriul. Moratoriul reprezintă instituția, în temeiul căreia se permite instanței de judecată, ca la cererea creditorului falit, să suspende executarea hotărârii judecătorești de declarare a falimentului⁴. Această măsură a moratoriului este instituită în

⁴ Tudor R. Popescu, *Dreptul comerțului internațional*, Edit. Didactică și Pedagogică, București, 1976, p. 136

folosul creditorilor pentru că aceștia au interesul ca debitorii să se refacă pentru a-și putea achita creanțele.

Condiții necesare pentru încuviințarea moratoriului

Această procedură este încuviințată la cererea debitorului falit cu respectarea următoarelor condiții: debitorul falit trebuie să facă dovada că încetarea plăților s-a produs din cauze care nu îi sunt imputabile, din motive extraordinare și neprevăzute; debitorul falit trebuie să facă dovada solvabilității sale.

Scopul acestei procedurii este de a obține refacerea debitorului falit, pentru ca ulterior, acesta să poată să-și satisfacă creanțele. Cu toate acestea în practică nu sunt obținute întotdeauna efectele așteptate. Procedura de verificare a situației debitorului fiind foarte sumară și incompletă, această procedură este mai mult un mijloc de temporizare a realizării drepturilor creditorilor, prin obținerea de concesiuni.⁵ Procedura moratoriului este deschisă la cererea debitorului adresată instanței de judecată, această cerere trebuind să fie însoțită de următoarele documente: registre comerciale ținute la zi, bilanț contabil și o listă a creditorilor. Deschiderea procedurii este hotărâtă de instanța de judecată, după consultarea adunării creditorilor.

În situația, în care sunt îndeplinite toate condițiile necesare, instanța de judecată, după ce consultă adunarea debitorilor, poate admite cererea, fixând un termen care nu poate să depășească 6 luni. În această perioadă debitorul are obligația să-și achite toate creanțele sau să obțină de la creditorii acordul pentru amânarea plăților.

7. Efectele moratoriului. Pe perioada de la pronunțarea hotărârii judecătorești până la expirarea termenului prevăzut de instanță de judecată, este suspendat falimentul. Astfel, debitorul își redobândește drepturile privind gestiunea patrimoniului și reprezentarea în justiție a intereselor sale. În această perioadă, creditorii nu pot întreprinde și nici continua nici un act de executare împotriva debitorului. În ipoteza, în care debitorul a reușit să acopere o mare parte a datoriilor sale, există posibilitatea ca termenul să fie prorogat. Termenul este prorogat și în situația în care debitorul dovedește că au intervenit niște cauze speciale care l-au împiedicat să-și achite creanțele. Prorogarea acestui termen se poate realiza o singură dată, pe o durată ce nu poate depăși 6 luni. Instanța de judecată poate acorda un al doilea moratoriu dar numai cu acordul majorității creditorilor.

8. Revocarea moratoriului. Moratoriul poate fi revocat la cererea oricărui creditor în ipoteza în care debitorul se află în una dintre următoarele situații: nu își îndeplinește obligațiile impuse, încheie acte frauduloase, descoperirea de datorii nedeclarate, activul debitorului devine insuficient pentru plata integrală a datoriilor acestuia. Principalul efect al revocării moratoriului de către instanța de judecată constă în suspendarea procedurii concursuale cu consecința redeschiderii falimentului.

9. Moratoriul prefalimantar. În legislația belgiană și spaniolă este reglementată și instituția moratoriului prefalimantar. Astfel, debitorul falit poate solicita moratoriul prefalimantar instanței de judecată chiar înainte ca aceasta să pronunțe hotărârea declarativă de faliment. Regulile de procedură ale moratoriului prefalimantar sunt asemănătoare celor ale moratoriului postfalimantar. Dacă sunt îndeplinite condițiile pentru moratoriu, instanța

⁵ Ioan Macovei, *op.cit.*, p. 228-229

de judecată poate solicita consultarea creditorilor. Acordarea moratorului prefalimentar împiedică declararea în stare de faliment și oprește executările silite. Creditorii nu mai pot intenta sau continua acțiunile de urmărire a patrimoniului debitorului. Pe parcursul moratorului prefalimentar, debitorul poate încheia orice convenție cu creditorii săi.

În dreptul italian este reglementată o instituție asemănătoare denumită administrare controlată. În temeiul acestei proceduri, i se acordă debitorului, la cererea acestuia o păsuire de cel mult un an, pentru plata datoriilor sale, în ipoteza, în care dificultățile în care se află par a fi trecătoare, astfel încât la sfârșitul acestei perioade el să fie în măsură să își achite toate creanțele pe care le are. Această procedură este reglementată în interesul creditorilor, și se poate realiza numai cu acordul majorității acestora, fiind sub administrarea instanței de judecată. Astfel, judecătorul delegat de către tribunal este organul de conducere al patrimoniului debitorului sub a cărui direcție activează un comisar judiciar cu atribuții de supraveghere și control, căruia i se poate delega, total sau în parte administrarea întreprinderii sau a bunurilor debitorului. Judecătorul delegat poate numi un comitet de creditori compus din trei sau cinci persoane⁶.

Efectul principal al administrării controlate constă în suspendarea acțiunilor creditorilor de urmărire a patrimoniului debitorului.

În ceea ce-l privește pe debitor există două posibilități: să se ocupe în continuare de gestiunea întreprinderii și administrarea patrimoniului, dar în această situație el este un organ judiciar și nu mai poate beneficia de privilegiile oferite unui titular al patrimoniului; să se încredințeze unui comisar gestiunea întreprinderii și administrarea patrimoniului, în această situație realizându-se o separare a patrimoniului de titularul său, a cărei activitate nu are nici o influență asupra patrimoniului respectiv.

Când se termină această perioadă, există posibilitatea, fie să înceteze această procedură, în ipoteza în care debitorul demonstrează că este în stare să satisfacă pe creditori, fie în situația contrară, se poate declara starea de faliment a debitorului, cu posibilitatea de a cere un concordat preventiv. Această instituție a moratorului se aplică și societăților comerciale iar regulile care trebuie respectate sunt aceleași ca în cazul persoanelor fizice.

10. Concordatul. Concordatul este înțelegerea intervenită între comerciantul debitor și masa credală, prin care debitorul se obligă să-și plătească datoriile la termenele și în condițiile convenite cu masa creditorilor⁷. Propunerea de concordat poate fi făcută de către: comerciantul debitor, creditori sau de către judecătorul sindic.

Această convenție se poate încheia după declararea falimentului. Cu toate acestea pentru a fi omologată această convenție trebuie să fie validată de către instanța de judecată.

11. Concordatul amiabil. Acesta se realizează cu consimțământul tuturor creditorilor, putându-se realiza în orice stadiu al procedurii falimentului. Prin această formă de concordat se poate realiza fie încetarea, fie numai suspendarea stării de faliment. În ipoteza în care, nu se poate realiza un concordat de unanimitate, judecătorul sindic are

⁶Tudor R. Popescu, *op. cit.*, p. 137

⁷ Dumitru Mazilu, *op. cit.*, p. 225

obligația să convoace creditorii. Convocarea acestor creditori se poate realiza și de către debitor sau de către o pătrime din numărul creditorilor.

12. Concordatul judiciar. Concordatul judiciar se realizează cu acordul majorității creditorilor, care întrunesc trei părți din valoarea totală a creanțelor. Consecințele concordatului judiciar se răsfrâng asupra tuturor creditorilor existenți la data declarării falimentului.

13. Efectele concordatului. Principalul efect al omologării concordatului de către instanța de judecată constă în încetarea stării de faliment. Astfel, debitorul redobândește dreptul de administrare și de dispoziție asupra bunurilor sale. Cu toate acestea el nu va putea dispune de dreptul de dispoziție asupra fondului de comerț până la îndeplinirea obligațiilor care au fost asumate prin concordat. Masa credală se desființează, iar creditorii redobâdesc dreptul de urmărire individuală a debitorului, în limita cotei concordate, care nu poate fi sub 40 %⁸.

14. Concordatul prefalimentar. Această convenție intervine înainte de declararea falimentului. Principalul scop al acestei proceduri este de a înlătura încetarea plăților și evitarea declarării falimentului. Concordatul prefalimentar este dominat de regulile prevăzute de către părți. Fiind extrajudiciar, pentru omologarea acestuia, nu este nevoie de acordul instanței de judecată.

15. Concordatul prin abandon de activ. Acest tip de concordat se încheie de debitor cu adunarea creditorilor. Astfel, debitorul abandonează creditorilor bunurile sale, în totalitate sau parțial, cu consecința anulării totale sau parțiale a datoriilor. Acesta se poate realiza numai în situația unui faliment scuzabil cu consecința imposibilității de redresare a situației falitului. Concordatul prin abandon de activ reprezintă o situație intermediară, între concordatul simplu și uniunea creditorilor. Cu toate că falitul obține remiterea pentru o parte a pasivului său, lichidarea pasivului se face prin intermediul sindicului⁹. Procedura concordatului se realizează și în cazul societăților comerciale. În ipoteza în care o societate comercială anonimă care nu este în lichidare, concordatul poate avea ca obiect continuarea sau cedarea întreprinderii sociale.

⁸ Ioan Macovei, *op. cit.*, p. 231

⁹ La realizarea articolului au fost avute în vedere următoarele lucrări: Ioan Macovei, *Instituții în dreptul comerțului internațional*, Ed. Junimea, Iasi, 1987; Dumitru Mazilu, *Dreptul comerțului internațional. Partea Generală*, Edit. Lumina Lex, București, 2004; Dumitru Mazilu, *Dreptul comerțului internațional. Partea Specială*, Edit. Lumina Lex, București, 2004; Tudor R. Popescu, *Dreptul comerțului internațional*, Edit. Didactică și Pedagogică, București 1976; Dragoș Alexandru Sitaru, *Dreptul comerțului internațional*, Edit. Lumina Lex, București, 2004; Brândușa ștefănescu, Ion Rucăreanu, *Dreptul comerțului internațional*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983